



**Københavns hovedtræk
& ti unikke bydele**

Amager Øst og Amager Vest



INDHOLD

Indhold og introduktion

side 2

Københavns hovedtræk og ti unikke bydele

side 3

Sammenfatning

side 4

Træk

side 6

Mønstre

side 8

Introduktion

Københavns hovedtræk og ti unikke bydele fortæller en historie, hvor byen har udviklet sig fra en fæstningsby til en moderne storby, og hvor byens landskab og bebyggelser tilsammen afspejler hver epokes ambitioner, hensyn og arkitektoniske idealer. Der er gennem tiden bygget videre, transformeret og tilføjet nye lag til byen, men København fremstår i store træk stadig genkendelig med byarkitektoniske, landskabelige og kulturhistoriske værdier, som medvirker til, at vi føler os hjemme, at byen er vores, og at gæster værdsætter byen.

Det er derfor vigtigt, at vi fortsat sammen tager ansvar for byens og de enkelte bydeles identitet og sjæl med bevaring og udvikling med respekt for historien. Vi skal tænke landskab og bebyggelse sammen, så København fortsat kan styrkes som en by med stærke hovedtræk, og en by med unikke kvarterer i en sammenhæng.



Amager Øst og Amager Vest

Københavns hovedtræk og ti unikke bydele er en samling hæfter, som i en koncentreret faglig form sætter fokus på og giver et hurtigt overblik - et signalement - over den byarkitektoniske egenart i København og i byens ti bydele. Signalementet for hele København giver et overblik og karakteriserer det særlige på københavnerniveau, mens signalementerne for de enkelte bydele har fokus på den lokale forskellighed - de ti unikke bydele.

I hæfterne beskrives byens og bydelens større unikke bystrukturelle og landskabelige **træk**.

Det er de træk, som har betydning for, og kendetegner hele byen eller den konkrete bydel.

Desuden beskrives bydelenes unikke grønne, blå og bebyggelsesmæssige **mønstre**.

Det er de mønstre, som har betydning for, og kendetegner lokale områder.

Træk og mønstre er illustreret på en række kort.

De afspejler og fremhæver på en principiel måde de vigtigste træk og mønstre, som træder frem.

Systematikken er baseret på grundigt afprøvede analysemetoder af bymiljøer fra bydels- og byskabsatlæssene, som Københavns Kommune udgav i 1990'erne og i 2003.

Bydelsatlæssene var en del af en landsdækkende indsats med kortlægning af bevaringsværdier initieret af den daværende Skov- og Naturstyrelse i samarbejde med landets kommuner.

Hæfterne er udarbejdet af Teknik- og Miljøforvaltningen i Københavns Kommune, og er skabt til at give et hurtigt overblik over København. De er for alle, der interesserer sig for byen og dens lokale egenart, samt for alle, der arbejder med byens bevaring og udvikling.

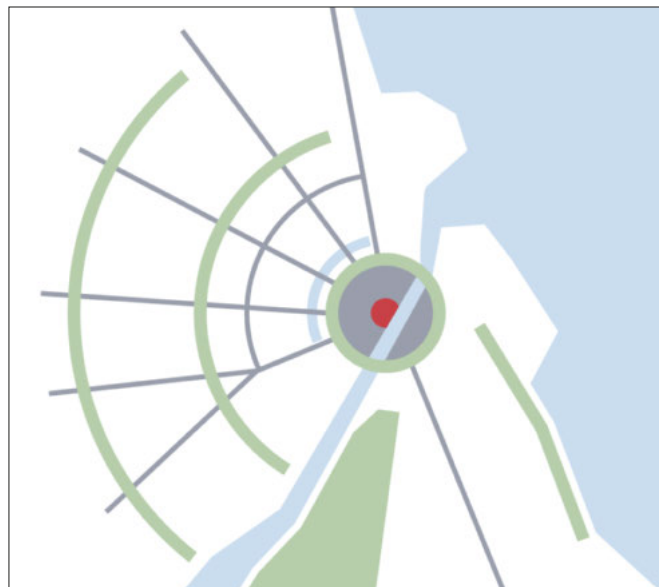
Rigtig god fornøjelse.

KØBENHAVNS HOVEDTRÆK OG TI UNIKKE BYDELE

"Egenarten knytter sig på forskellig måde til hele byen, en bydel, et kvarter eller et specifikt sted.

Egenarten er det, der gør Københavns arkitektur til noget særligt og definerer byens og de enkelte bydeles arkitektoniske kant"

Arkitekturpolitik København 2017-2025.



Københavns Hovedtræk tegner et særligt logo for byen. Det drejer sig om: Byen ved vandet, Byens hjerte inden for de gamle volde, Byens bueslag og kyster samt Byens historiske indfaldsveje.

Københavns hovedtræk

København har gennem de sidste ca. 160 år udviklet sig fra fæstningsby til en moderne storby.

Landskabets oprindelige karakter og forskellige menneskeskabte påvirkninger, herunder behov for opfyldninger, afgravninger til veje og baner samt ændring af oprindelige terrænformer og naturen, er en vigtig forudsætning for forståelsen af den by, vi kender.

Selvom byen er kompleks og resultat af mange års udvikling med skiftende forudsætninger, tegner der sig alligevel tydelige fysiske hovedtræk, som kan samles i et forenklet byarkitektonisk logo for København.

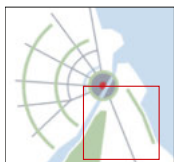
Desuden er der en række andre træk, som sammen med landskabet lægger ekstra lag til byens logo, og som har en særlig betydning, både for byens overordnede træk og sammenhæng, og for de enkelte bydele. Det drejer sig om byens byrum og bebyggelser samt byens forskellighed i de enkelte bydele og kvarterer.

Du kan læse mere i hæftet om hele København og i Københavns Arkitekturpolitik 2017-2025.

Ti unikke bydele

Det er karakteristisk for København, at der i de enkelte bydele og kvarterer er stor forskel på, hvordan byens hovedtræk udmønter sig lokalt. Denne forskellighed er vigtig, og skaber den helt lokale egenart, som kender tegner byens ti unikke bydele.

Du kan læse mere i de enkelte hæfter for hver bydel.



SAMMENFATNING



Amager set mod nord med Amagerbrogade i midten.

Længst til venstre ses fælleden og i baggrunden anes volden, som afgrænser Amager fra Christianshavn. Luftfoto: Københavns Kommune.



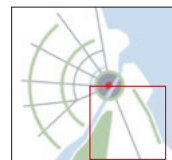
Kort 1906.

Udbygningen af Amager er påbegyndt og koncentreret omkring Amagerbro og langs Amagerbrogade. Desuden er bl.a. Sundholm og dele af Islands Brygge er opført.



Kort 1955.

Udbygningen af Sundbyerne, Amagerbro og Islands Brygge er færdig. Der er sket kraftig opfyld i havnen, Fælleden er næsten dannet, Amager Strand er anlagt, ligesom Prøvestenens ø i Øresund.



Til højre:

Byudviklingsområdet langs Amagers østkyst set mod nord. Området afgrænses af metroen, som ligger på den tidligere Amagerbanes tracé og af Amager Strandvej, som danner overgang til haveforeningerne, Sundby sejlkлуб, Amager Strandpark og resten af kysten.

Historie

Den historiske udvikling betyder, at de to bydele Amager Øst og Amager Vest har en sammenhængende landskabs- og bystruktur.

Amager blev sammen med de øvrige ydre landsbydistrikter indlemmet i Københavns Kommune i 1901 og har siden udviklet sig fra et landbrugsområde med små landsbyer, til et næsten fuldt udbygget område. Islands Brygge's gamle arbejderkvarter med sin egen identitet i Amager Vest og landsbyen Sundbyøster i Amager Øst udgjorde nogle af første landsbyer. Opfyldninger og dræning af landskabet langs havnen og Øresund har bl.a. skabt bydelenes større landskabstræk med Amager Fælled mod vest og Amager Strand mod øst.

I modsætning til brokvartererne skete der kun en beskeden byudvikling sidst i 1800-tallet, hvilket bl.a. skyldes at demarkationslinjen på Amager først blev ophævet i 1909. Denne lå ved Prags Boulevard. Amager er udbygget senere og over en længere tidsperiode end de øvrige brokvarterer, og er derfor inspireret af meget forskellige stilarter, planlægningsidealer, forskellig lovgivning, mm.

I de seneste ca. 30 år er sket og sker fortsat en kraftig byudvikling og omdannelse på Amager, bl.a. Ørestad, Islands Brygge, metroen, udbygning af lufthavnen, Amager Strandpark samt omdannelse af industriområder. Med etablering af metro til lufthavnen har byudviklingen på Amager Øst det seneste årti især koncentreret sig omkring områderne langs Amager Strand og omkring Amagerbanen, samt i området omkring Siljengade/Vermelandsgade.

Egenart

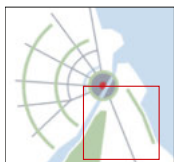
Amager Øst og Amager Vest har en sammenhængende egenart med stor genkendelighed i det flade landskab og med udsigter mod by, havn og sund. De markante grønne grænser Amager Fælled, Voldanlægget, Kløvermarken og Amager Strand giver enestående naturområder og er et vigtigt landskabeligt træk sammen med nærheden til de blå områder: Øresund mod øst og havnen og Stadsgraven mod vest og nord.

De meget forskellige bebyggelser, som afspejler udbygningen af Amager både før og nu, giver bl.a. i det nordlige Amagerbro bebyggelsesmæssige kontraster, som fletter sammen inden for relativt små områder.

Også Amagers gadestruktur med det karakteristiske grid og forbindelser på tværs, Amagerbrogade som den samlende gade samt de mange diagonalveje er karakteriserende for Amager.

De enkelte og meget forskellige kvarterer og byrum træder tydeligt frem og er med til at karakterisere Amager både som en helhed og som lokale områder knyttet til hver sin bydel.

De kulturhistoriske spor og værdier, som bl.a. knytter sig til de tidligere forter, de tidligere industri- og erhvervsområder samt det tidligere banetracé langs Amagers østligste side, er til dels stadig genkendelige.



Kortet viser Amagers grønne og blå træk, de markante udsigter mod byen og vandet samt Amagers flade landskab med en svag højderyg ved Amagerbrogade. Med sorte prikker er vist pejlemærker.

LANDSKABSTRÆK

De store grønne og blå træk og grænser

Amager rummer varierede landskabelige træk og byder på stort set alle former for oplevelser af bynatur. Det flade landskab og større og karakterfulde grønne og blå træk spænder fra hele byens grønne lunge ved Amager Fælled, havnefronten og kystlinjen fra Islands Brygge til Amagermotorvejen, den grønne kyst langs Amager Strandpark, Kløvermarken og voldforløbet mod Christianshavn.

Langs den grønne østkyst betyder de opfyldte halvøer, Prøvestenen og Kraftværksøen, at der sammen med strandparken er et forløb med indre vandrum, som danner et sammenhængende lagunelignende landskab før kystens møde med sundet. Disse træk er identitetskabende for Amager og definerer klare grænser mod by, havn og sund. Trækkene er desuden betydningsfulde for hele byens egenart, herunder de overordnede grønne træk og landskabelige værdier.

Det flade landskab og reguleringer

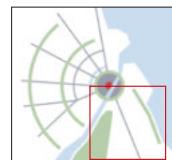
Terrænets oprindelige karakter med meget svage højdeforskelle er karakteristisk for Amager, selvom der gennem tiden er skabt reguleringer og opfyldt. Det handler bl.a om Kastrup Fort, deponeringsanlæg, grøfter, anlæg af støjvolde og større trafikanlæg, herunder metroen.

Den beskedne naturlige højderyg midt på Amager fortæller om øens oprindelige tørskoede landskab, hvor også Amagerbrogade forløber.

Amagers udsigter

Det flade landskab og de klare grænser mod by og vand betyder, at bydelen er karakteriseret ved at knytte sig visuelt til omgivelserne med storslåede udsigter over fælled, mod by og over havn og sund.

Udsigterne er med til at forstærke ø-fornemmelsen og betyder omvendt, at Amager opleves som tæt på omverdenen, og dermed opleves som en del af hele byen.



BYSTRUKTUR

Større veje

Amagers overordnede vejnet - Amagerbrogade, Kastrupvej, Amager Strandvej og Ørestad Boulevard - udgør et nord-sydgående træk, som forløber på langs af Amager. Samtidig udgør de øst-vestvendte veje - Greisvej, Italiensvej, Lergravsvej, Øresundsvej og Prags Boulevard - et træk mellem fæld og strand, hvorved Amager samlet set er forbundet både internt og via broer til resten af byen.

Amagerbrogade og Ørestads Boulevard udgør en del af det radiale vej mønster i København og har derfor på hver deres måde en særlig betydning for hele byen.

Amagerbrogade er på én gang en af Københavns historiske indfaldsveje, handelscentrum for Amager, lokal boliggade og gennemfartsvej. Gaden er ca. 3 km lang og har et varieret forløb, som beskriver udbygningen af Amager fra nord med porten ved Christmas Møllers Plads og tæt bebyggelse til syd med en mere åben og grøn karakter. Gaden beskriver et varieret forløb, som skyldes, at den ligger på højderyggen, at der er retningsskift, forskellige gadebredder, vekslende grønne træk og bebyggelseskarakterer. Hertil kommer de mange sideveje og enkelte pladsrum, som opdeler strækningen og bebyggelsen.

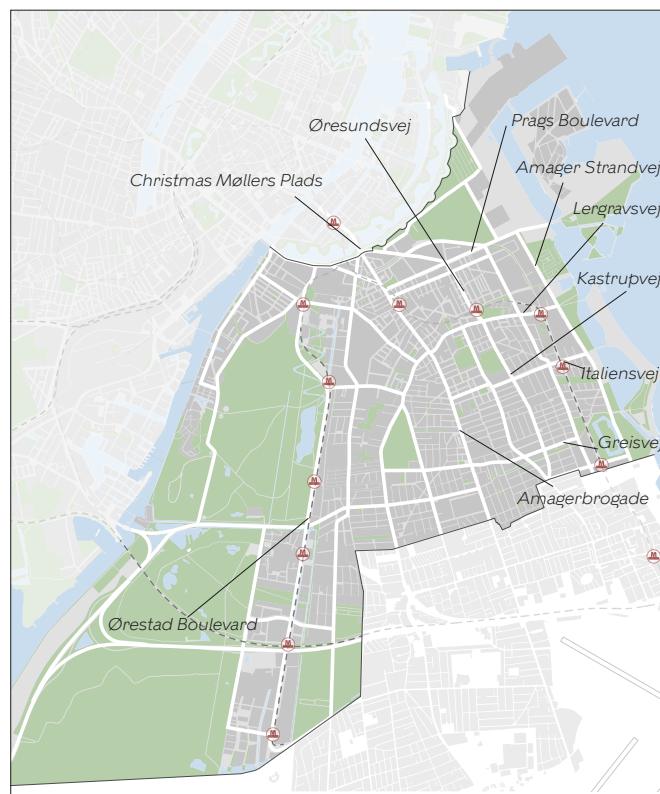
Metroen

De gennemgående nord-sydgående metrolinjer på Amager Øst og Amager Vest er meget karakteristiske for bydelene. Metrolinjerne kobler bydelene sammen, men hvor de er anlagt i og over terræn, er de også barrierer.

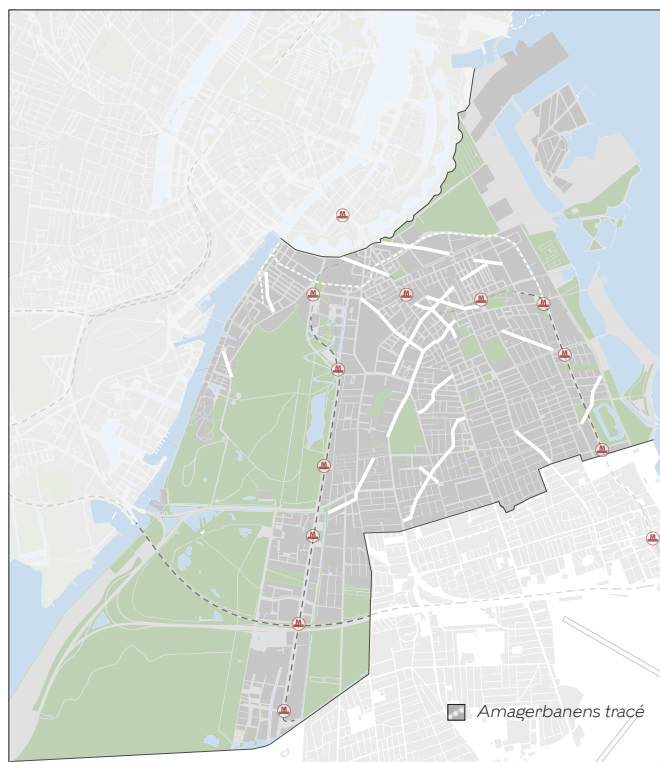
Diagonalveje og Amagerbanen

Mange af Amagers forskellige kvarterer gennemskæres af diagonalveje. Vejene går på tværs af af de oprindelige markskel og er planlagt i forbindelse med udstykningerne. Vejene bryder dermed den ensartede vejstruktur op og skaber et særligt træk, variation og smutveje.

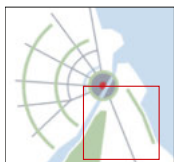
Amagerbanens tracé skaber et helt særligt forløb gennem Islands Brygge og Sundbyerne, og er et strukturerende træk for dele af Amager. Banen blev skabt i 1907 og benyttet til kombineret person- og godsbefordring. Den er siden nedlagt først for passagerer og senere i nyere tid som godstransport i takt med at Amagers industriområder er nedlagt. Banetracéet mellem Øresundsvej og Islands Brygge er omdannet til en grøn oplevelserute for cykler og gående, og tracéet er et værdifuldt og unikt element med betydning for Amager og betydningsfuld som forbindelse til byen. Metrolinjen langs Amagers østkyst er lagt i terræn i det tidligere banetracé fra Øresundsvej og mod syd. Dette har dermed udvisket den gamle bane og skabt en fysisk barriere mellem by og strand.



Den tidligere markudstyknin kan aflæses i vejstrukturen. De større veje skaber en særligt gridstruktur og forbinder Amager på langs og tværs.



Amagers diagonalveje og Amagerbanens særlige forløb danner kontrast til de større vejes gridstruktur.



MØNSTRE



Kortet viser Amagers grønne mønstre, som består af grønne forbindelser, vandrum, grønne bebyggelser, parker, kirkegårde, og markante vejtræer.

GRØNNE MØNSTRE

Kastrup Fort, haveforeninger, villabebyggelser og parker

Amagers grønne mønstre domineres af den store bestand af haveforeninger og villaområder, som danner tyngdepunkter især i den sydlige del af bydelene. Herudover ligger Kastrup Fort, der sammen med forter på Prøvestenen, Refshaleøen og Trekroner indgår i den samlede fortælling om forter langs østkysten. Desuden er der grønne og blå parkrum, bl.a. landskabet langs Amager Strand og frem mod Prøvestenen, den sydlige del af Prøvestenens selvgroede natur, Kløvermarken, Lergravsparken og Remiseparken. Desuden bl.a. haveforeningen H/F Vennelysts sti mod syddysse, Prags Boulevard, Syddysse, kanalerne ved DR Byen samt Nokken.

Grønne forbindelser, idrætsanlæg og kirkegårde

Amagers tværgående grønne forbindelser, de fire tværgående grønne bånd, der leder ud til kysten, Prags Boulevard, Lergravsvej, Italiensvej og Greisvej, er inspireret af byplan-konkurrencen i 1908-1909 for de indlemmende distrikter. De blev anlagt som grønne udflugtsveje til stranden. Amager Strand blev grundlagt i 1934 og senere i 2005 anlagt som strandpark.

Amagerbanens tracé er unikt med forskellige grønne afgrænsninger, og herudover har mange af vejene træer. Landskabet langs kysten har forskellige karakterer omkring lagunen, hvor bl.a. den tidligere kanal ved Prags Boulevard ud mod Øresund stadig er synlig. Sammen med kirkegårde, grønne åndehuller og idrætsanlæggene udgør disse en del af fortællingen om bydelen med forskellige grønne mønstre.



BEBYGGELSESMØNSTRE

Amager er karakteriseret ved at være meget sammensat og varieret. Der er mange og forskellige bebyggelser, som afspejler tidernes bybygningsidealer og arkitektoniske holdning, og flere steder skifter bebyggelsen hurtigt karakter. Det er både klassiske karréer, byggeforeningshuse, villaområder, haveforeninger og de større planlagte byområder fra mellemkrigstiden. Dertil kommer de nyere byområder bl.a. i Ørestad, langs havnen og stranden, som introducerer en ny skala og bebyggelsesformer.

Karréer og parkbebyggelser

På Amagerbro i den nordlige del af Sundbyerne og på Islands Brygge findes tæt karrébebyggelse fra omkring århundredskiftet, fx karréer mellem Vermlandsgade og Amagerfælledvej, hvor det gamle banetracé danner rygrad i kvarteret.

Islands Brygge udgør et særligt kvarter med smalle karréer omkring et regulært gademønster, som er koblet til Havneparken og omdannelsen af industrikvarteret mod havnen.

Herudover findes nyere etageboligbebyggelser fra mellemkrigsårene fx området omkring Elbagade og nyere, større boligbebyggelser udformet som parkbebyggelser fx Urbanplanen og Lergravsparken.

Byggeforeningshuse, villabebyggelse, haveforeninger og institutioner

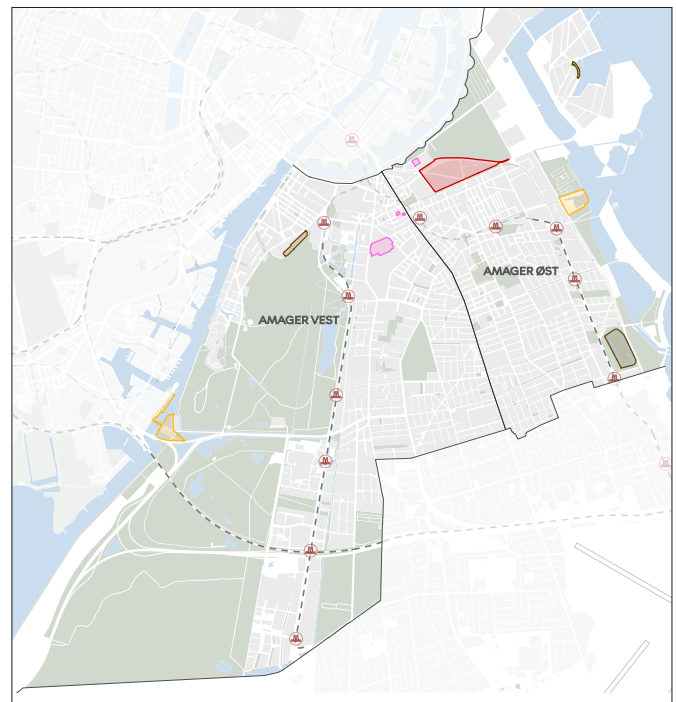
Amager rummer mange boligområder med byggeforeningshuse og dobbelthuse, bl.a. Eberts Villaby og Sverrigsgade. I den sydlige del af Sundbyerne ligger udstrakte villa-kvarterer bl.a. Gimle mellem Amagerbrogade og Irlandsvej, og Amager har byens største bestand af haveforeningsområder. Hertil kommer institutionsområder som bl.a. Sundholm, universitetsområdet og Statens Seruminstitut.

Nyere bebyggelser og byudvikling

Ørestad udgør en ny bydel i bydelen i en anden skala og karakter end resten af Amager. Det samme gælder flere af bebyggelserne langs Amagers kyst både mod øst og vest. Herudover har udvikling af nye byområder langs havnen, universitetet og langs Njalsgade tilføjet både rækkehuse samt højere og tætte bebyggelser i åbne mønstre til Amagers sammensatte bebyggelseskarakter.



Det er unikt for dele af Amager, at der flere steder er store bebyggelseskontraster, som fletter sammen med meget korte mellemrum. Både Amager Øst og Amager Vest er under byudvikling.



Kulturmiljøer, Københavns Kommuneplan 2024.

En række mindre områder, bl.a. Sundby sejlkub, Sundholm og Prøvestens Søfort samt Kastrup Fort og industriområdet ved Amagerbanen indgår i Københavns Kommunes kulturmiljøer.

Brun: København som hovedstad, Gul: København som havneby,

Rød: Produktionens København

Lilla: Københavnerens velfærd.

Der er udpeget bevaringsværdier for bebyggelse og landskab.

Området omkring Lergravsparken er et eksempel på Amagers sammensatte og varierede ældre og nyere bebyggelser, der mødes og danner kontrast til hinanden.

Kontakt: Teknik- og Miljøforvaltningen
Klima og Byudvikling
Njalsgade 13
2300 København S
Postboks 348
1503 København V

Mailadresse: klimaogbyudvikling@kk.dk



Kort, foto og illustrationer

Historiske kort: Københavns Stadsarkiv digitale samling.

Foto: Hvis intet andet er angivet er foto fra Styrelsen for Dataforsyning og Infrastruktur.

Øvrige kort og Illustrationer: Københavns Kommune, Teknik- og Miljøforvaltningen.

Publicering

Københavns Hovedtræk og ti unikke bydele, Bydels - og Byskabsatlas samt Københavns Arkitekturpolitik kan findes på Københavns Kommunes publikationsdatabase.